

Rotterdam, 18 juli 2022

Geachte heer M.J.G. Bormans,

Met deze brief willen wij uw aandacht vragen voor de rookvrije zone bij de Hogeschool Rotterdam aan het Museumpark. Wij hebben op 3 juli dit jaar voor de hoofdingang (zijde hoogbouw) een peukentelling gehouden en daarbij 3.629 exemplaren opgeruimd en geregistreerd. Het gaat om peuken op de grond, in het groen en om peuken die geklemd zaten tussen de bestrating. Peuken in putten hebben wij niet meegeteld. De stoep vóór het terrein van de Hogeschool is eveneens buiten beschouwing gelaten, omdat daar ook peuken liggen van passanten.

Drie dagen na de peukentelling hebben we een schouw uitgevoerd zonder telling. Daaruit bleek dat wederom een groot aantal nieuwe peuken op de grond lagen. Zonder voorbarige conclusies te trekken, kunnen we voorzichtig vaststellen dat een flink aantal mensen de rookvrijzone niet respecteren. Daarvoor zijn naar ons idee meerdere oorzaken aan te wijzen, die wij graag met u delen.

1. Boodschap

Bovenaan de metro-uitgang staat een infobord met uitleg over de zone. Eenzelfde bord staat op de kopse kant van het parkje bij de ingang van de laagbouw. Het instellen van de zone wordt op het bord uitgelegd vanuit het gezondheidsperspectief. De meeste rokers weten echter al dat roken ongezond is. Deze bekende kennis als argumentatie gebruiken voor de zone, verandert vermoedelijk niet makkelijk de intrinsieke motivatie voor (niet)roken in de buitenlucht.

Het is naar onze mening kansrijker om rokers te attenderen op de schadelijkheid van peuken voor de natuur. In een peuk zit plastic en een veelheid aan giftige stoffen. Eén peuk kan tot acht liter water ondrinkbaar maken en breekt nooit helemaal af. Een peuk is na twee tot twaalf jaar niet langer met het blote oog waarneembaar, maar het (micro)plastic en de toxische stoffen blijven voor altijd aanwezig in ons leefmilieu en komen in de voedselketen terecht. Het klinkt bevreemdend, maar mensen eten, drinken en ademen letterlijk de niet afbreekbare componenten uit sigarettenfilters. Het besef van schadelijkheid van peuken is nog niet wijd verspreid. Hier is een wereld te winnen als het gaat om gedragsverandering.

2. Aanduiding zone

De begrenzing van de zone is niet overal duidelijk aangegeven. De blauwe belijning is niet consequent aangebracht en wordt op veel plekken onderbroken, waardoor het minder opvalt dat je een gebied binnentreedt met een bepaald regime. De stoeptegels met het rookverbod-bord erop liggen niet op alle logische plekken waar rokers de zone binnentreden. Peukentegels en paal-asbakken liggen en hangen veelal op plekken waar relatief weinig mensen de zone binnenkomen. Een plattegrond van de zone is enkel te vinden aan de achterkant van het infobord, waar vrijwel nooit iemand loopt.

Bij de hoogbouw staan halverwege de grote vijver twee verbodsborden middenin de zone, waardoor het kan lijken dat het rookverbod pas vanaf die plek van toepassing is. Op het bordes van de laagbouw staat een groot verbodsbord op de vloer afgebeeld, wat de suggestie kan wekken dat het verbod op het bordes geldt, maar niet in het parkje ervoor. Daar ligt het bezaaid met peuken, middenin de zone. Bij de laagbouw aan het Museumpark hebben wij op 3 juli overigens geen peuken opgeruimd en geregistreerd. We hebben wel geschouwd. Daarbij hebben wij vastgesteld dat paal-asbakken soms in onbruik zijn geraakt door schade.

Het verdient naar ons idee aanbeveling om de zone volledig te begrenzen met belijning, dus zonder onderbrekingen. Verbodsborden, infopanelen, stoeptegels met verbodsbord en asbakken voor het achterlaten van peuken moeten uitsluitend aan de randen van de zone staan en niet daar middenin. De mededeling over de rookvrije zone mag nergens ontbreken waar je logischerwijs de zone kunt binnenkomen. Er zou een onderhoudsplanning moeten zijn om de zone in goede staat te houden.

Los van fysieke aanpassingen van de zone, kun je ook denken aan 'incentives' om gedrag en gewoonten bij te sturen. Denk aan campagnematerialen en posters binnen de school om stoppen met roken te bevorderen, een stopcursus binnen de schoolmuren onder begeleiding van een coach of, minder verregaand, het gratis uitdelen óf verkopen van mobiele asbakjes om wegwerpen van peuken te bestrijden.

Feitelijk is meer peukenonderzoek nodig om de effectiviteit van de zone en van eventuele verbeteringen goed te kunnen monitoren. Zwerfje Rotterdam kan dat onderzoek voor de Hogeschool Rotterdam uitvoeren, maar u bent natuurlijk vrij om zelf metingen op touw te zetten of metingen achterwege te laten. Wij verwachten dat een grondige schoonmaak, gevolgd door een nulmeting voorafgaande aan het uitrollen van aanpassingen aan de zone, in combinatie met twee controlemetingen na afloop voldoende is om de effectiviteit van eventuele aanpassingen te kunnen vaststellen. In een dergelijk onderzoek kan een waterbedeffect net buiten de randen van de zone worden meegenomen.

Effectiviteit

De zone is gestart in september 2019. Uit een publicatie op de website van de Hogeschool uit maart 2021 blijkt dat het aantal rokers binnen de zone sindsdien is afgenomen met 45 procent. Op het terrein van de scholen was de daling 'slechts' 38 procent. Buiten de zone nam het aantal rokers met 432 toe en binnen de zone nam het aantal rokers met 1857 af, wat erop kan duiden dat minder mensen zijn gaan roken. Een enquête onder medewerkers en studenten uit 2019 over de rookvrije Hogeschool gaf een ander beeld. Maar liefst 35 procent ervaarde dat er meer sigaretten op de terreinen van de Hogeschool liggen dan vóór het aangescherpte rookbeleid en 45 procent heeft het idee dat er meer rondslingerende peuken in de openbare ruimten pal naast de locaties van de Hogeschool rondslingeren.

De cijfers over de reductie van het aantal rokers na invoering van de rookvrije zone zijn vermoedelijk verkregen door -op zicht- een telling te doen naar het aantal mensen dat aan het roken was. Deze methode is helaas minder accuraat dan het tellen van peuken. Bij het tellen van mensen kunnen rokers bijvoorbeeld dubbel worden geteld, kan een regenachtige dag het gemeten effect sterk beïnvloeden en kunnen sommige rokers over het hoofd worden gezien, omdat de teller net even op een andere plek was. Indien het effect van de zone uit een enquête is gebleken, zijn wenselijke antwoorden een risico. Niet iedereen zal immers zomaar toegeven een regel te overtreden. Daarnaast verandert de schoolpopulatie elke vier jaar vrijwel volledig (lees: de respondenten en gebruikers van de buitenruimte), waardoor een afname van het aantal rokers binnen én buiten de zone niet

eenduidig en enkel kan worden toegeschreven aan het instellen van de zone. Naar ons idee is meer feitelijk dataonderzoek nodig om de effectiviteit van de zone beter te kunnen beoordelen. Daarbij moet als kanttekening worden gezegd dat een peukentelling natuurlijk niet met terugwerkende kracht kan worden gedaan en een nulmeting via deze methodiek vermoedelijk ontbreekt.

Laten we voor dit moment uitgaan van bekende cijfers; een afname van 38 procent rokers binnen de rookvrije zone. Of je daarmee tevreden mag zijn is een kwestie van perceptie. Vanuit Zwerfie Rotterdam zijn we vooral heel benieuwd wat de Hogeschool Rotterdam heeft gedaan om de rookvrije zone tot een (nog groter) succes te maken. Krijgen nieuwe studenten op enigerlei wijze informatie over de rookvrije zone (in de studiegids is hiervoor geen aandacht)? Worden studenten en medewerkers actief aangesproken op roken binnen de zone? Ruimt de Hogeschool zichtbaar voor iedereen peuken op het eigen terrein op? Is (jaarlijks herhalend) onderzoek gedaan onder studenten naar hun rookgedrag? Enzovoort.

Wij hebben in deze brief een aantal suggesties gedaan om de zone te verbeteren. Gaat het vervolgens lukken om roken volledig uit te bannen binnen de zone? Wij denken van niet. Een percentage van de inwoners is ongevoelig voor voorlichting, argumenten en/of regels en zal een eigen plan trekken. Het is belangrijk om dit niet uit het oog te verliezen. Zo is het mede daarom een idee om onzichtbaar en zonder daar ruchtbaarheid aan te geven peuken-opvangbakken in rioolputten te plaatsen (deze bestaan), zodat de putten makkelijker geleegd kunnen worden en de vervuilende peuken niet nodeloos via riool-overstorten in het oppervlaktewater terechtkomen.

Waarom zo'n onzichtbare maatregel nemen? Gezondheid gaat wat ons betreft niet enkel over individuele longen van rokers en mee-rokers, maar ook over een gezond ecosysteem, waar alle mensen onderdeel van uitmaken. Zwerfie Rotterdam richt zich op zwerfafval en de ecologische schade die dat teweeg brengt, in dit geval van peuken. Wij organiseren clean-ups aan de waterkant, doen zwerfafvalonderzoek, voeren samen met partnerorganisaties lobby en campagnes richting overheden en bedrijfsleven om de hoeveelheid zwerfafval te verminderen en we geven gastlessen op scholen, waarin de psychologische kant van het wegwerpen en opruimen van (zwerf)afval aan bod komt, evenals de karakteristieken van plastic en de schade voor de leefomgeving van mens en dier.

Tot slot willen wij u graag het volgende ter overdenking meegeven. Bij de laagbouw aan het Museumpark staat de bebording zo opgesteld (en is de belijning zo aangebracht) dat het verharde bordes wellicht gespaard wordt, maar de hoeveelheid peuken nu vooral ligt waar de ecologische schade juist groter is en opruimen meer tijd en geld kost, namelijk op het gras. Uit onderzoek blijkt dat opruimen 6 cent per filter op een harde ondergrond kost en 11 cent in het groen. Je kunt je afvragen wat op deze locatie het gewenste effect was van de rookvrije zone en of hier wellicht het paard achter de wagen is gespannen. Maar naar onze overtuiging is ook op deze locatie nog onderzoek nodig om conclusies te kunnen trekken. Wij zijn graag bereid hierover met u nader in gesprek te gaan.

Hoogachtend, met vriendelijke groet,

Ivo Rodermans

Zwerfie Rotterdam
Mathenesserdijk 76b
3027 AJ Rotterdam

Bijlagen: Foto's van de situatie.

Bijlage 1. Peuken in de zone.

Bijlage 2. Asbakken aan de zonerand niet op orde.

Bijlage 3. Belijning stopt/ontbreekt.

Bijlage 4. Boodschap borden/plattegrond uit zicht aan achterzijde bord

Bijlage 5. Verbodsborden middenin de rookvrije zone.

Bijlage 6. Communicatie Zwerfie Rotterdam over peukentelling.

Bijlage 7. Samenvatting voorstellen in deze brief.

- Zone afbakenen met een doorlopende belijning
- Bebording enkel aan de randen van de zone
- Tegels 'rookvrij' op alle plekken met drukke 'binnenkomst'
- Boodschap gezondheid verbreden naar ecologie
- Locatie infoborden heroverwegen/zichtbaar maken plattegrond
- Peukentegels en asbakken aan de zonerand op orde
- Asbakken op plekken met de drukste 'binnenkomst'
- Opvangsysteem installeren in putten binnen de zone
- Campagnemateriaal/posters binnen de school
- Een gratis stopcursus binnen de schoolmuren mét coach
- Eventueel uitdelen/verkopen mobiele asbakjes
- Informatie voor nieuwe studenten over rookvrije zone
- Aanspreken van rokers binnen de zone op gedrag
- Zichtbaar opruimen van peuken/hoog schoonniveau
- Herhalend onderzoek onder studenten naar rookgedrag
- Peukenonderzoek om effectiviteit maatregelen te monitoren